

Hva er sørpeskred?

Sørpeskred har høy hastighet og stor rekkevidde og kan skade infrastruktur og mennesker. Sørpeskred løses, i motsetning til andre skred, ut i relativt slakt terreng. Dette gir en mer uforutsigbar skredbane; skredene kan komme svært overraskende og kan nå ned til områder uten snø. NVE drifter en landsdekkende skredvarsling, som vil bidra til iverksetting av lokale beredskapstiltak for å forebygge skader på liv, helse og verdier.

Definisjon: Sørpeskred er hurtige, flomliknende skred av vannmettet snø.

Utløsning av sørpeskred: Sørpeskred løses oftest ut i perioder med kraftig regn og/eller intens snøsmelting ved brå temperaturøkninger. Skredene utløses vanligvis i områder med en snødybde på minst 0,5 m. Ved mindre snømengder skjer smelteprosessen så raskt at det ikke er tilstrekkelig snø igjen når full vannmetning er nådd. Mest utsatt er nysnø eller grovkornet snø med liten fasthet. Den vannmettede snøen er nærmest flytende der sørpeskredet løses ut.

Sørpeskred kan også løses ut når et snøskred demmer opp en elv. Når snøen er mettet med vann vil snødemningen brytes som et sørpeskred. I slike tilfeller vil et sørpeskred kunne løses ut, selv om værforholdene ikke tilsier det.

Rekkevidde og hastighet: Sørpeskred kan ha stor rekkevidde også i relativt flatt terreng. De stopper ofte ikke før de når vann eller fjord. Farten er ofte relativt høy og kan komme opp i over 100 km/t.

Faretegn: Blålig eller grått skjær i øvre deler av snødekket eller åpent vann som bryter gjennom snøen viser at snøen har stort vanninnhold.

Forekomst: I motsetning til de fleste andre skred, starter sørpeskred i relativt slake hellinger, mellom 5° og 25°, der tilførselen av vann er større enn det som drenerer ut. Mest vanlig er hellinger rundt 15°. Det er stort sett tele i bakken eller fjellgrunn i området, slik at vannet ikke kan renne

Sørpeskred, Nordreisa, Troms 15-17. mai 2010

Utløsende faktorer:

- Kraftig eller vedvarende regn/og eller snøsmelting
- Høyt vanninnhold i snøen
- Snøskred som demmer opp vann

Sørpeskred er hurtige, flomliknende skred av vannmettet snø, som ofte også river med seg jord og annet materiale

Informasjon

fra Norges vassdrags- og energidirektorat

unna. Når skredet er utløst, følger det som oftest elve- og bekkeløp og bratte skråninger. Ved oppsamling av vann over større områder med liten helling, vil sørpeskredene kunne opptre bredt utover eksisterende dreneringsveier.

Registrering av sørpeskred:

Sørpeskred blir ofte feilregistrert som snøskred eller flomskred, og datagrunnlaget for analyser er derfor mangelfullt. For bedre varsling av sørpeskred i framtiden er det derfor viktig at registreringer av sørpeskred er så korrekte som mulig. Skredobservasjoner kan registreres på www.regobs.no.

Sørpeskred kalles også...

Ofte blir sørpeskred omtalt som snøskred eller flom i media. Lokalt er det også mange forskjellige navn i bruk. Noen eksempler er: dapefonn, vårflo, flaumbylgje, flombekk, vasskred, blåstøde, vassfonn, vassdemme, dapeskott.

Dette gjør at sørpeskred er mindre kjent enn mange av de andre skredtypene.

Identifisering:

Sørpeskred skiller seg fra våtsnøskred bl.a. ved at de starter i slake hellinger eller forsengkninger der det samles vann. Våtsnøskred vil typisk starte i hellinger over 30° grader. I et sørpeskred vil det være fritt vann mellom snøpartiklene i store deler av skredmassene, mens dette i mindre grad er tilfelle i et våtsnøskred. Karakteristisk for sørpeskred er også at de ofte tar med seg all snøen i skredløpet. Lenger ned i løpet kan det imidlertid være vanskelig å spore opprinnelsen til et skred som startet som sørpeskred, ettersom de kan rive løs og transportere med seg store mengder løsmasser, steinblokker og trær i og langs løpet. De kan derfor til forveksling se ut som et flomskred eller jordskred i nedre del

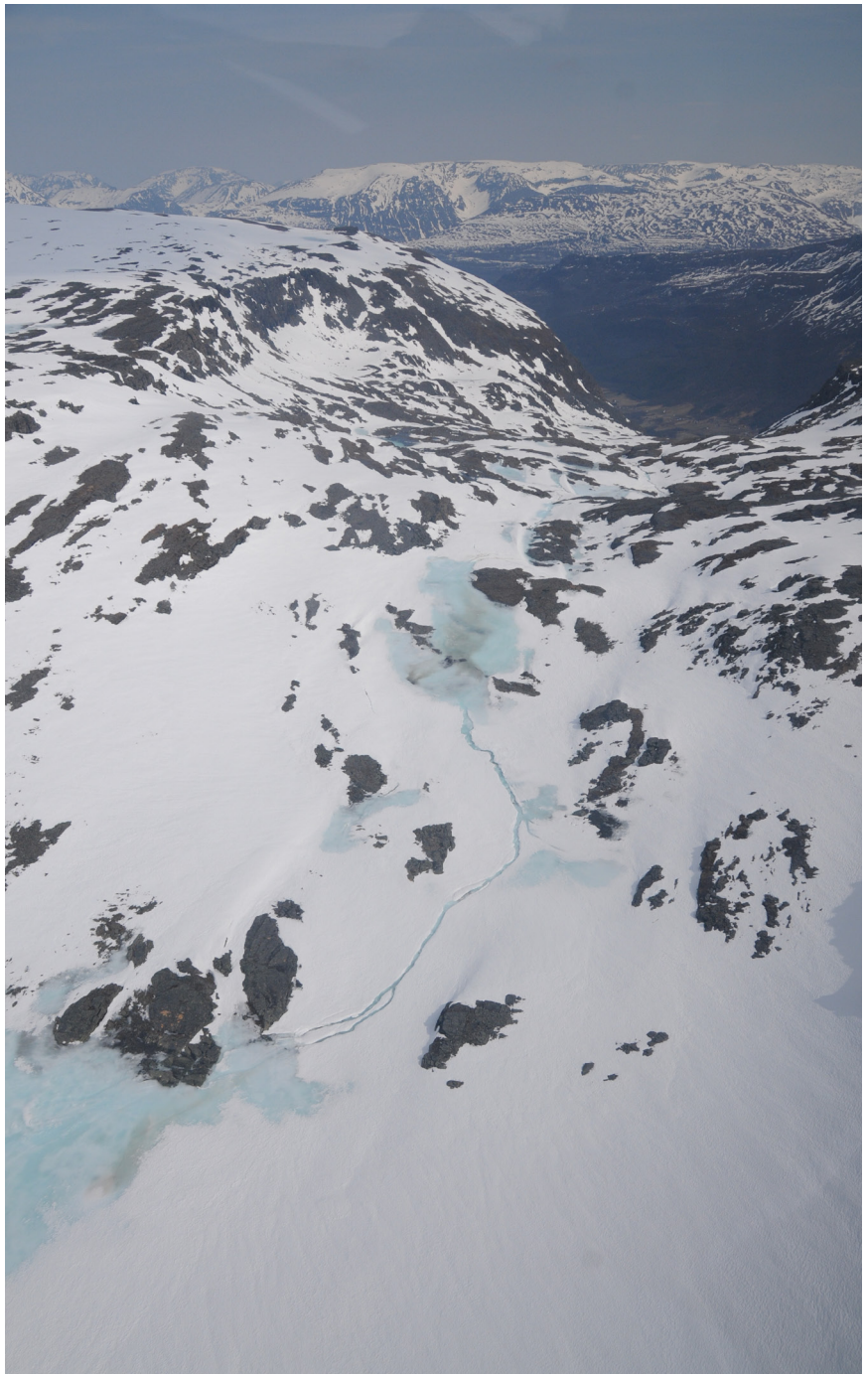

Foto over: Faretegn: Ansamling av vann på vannmettet snø

Foto under: Statsnett sine master i Melhusdalen i Bardu, Troms ble knekt av sørpeskred 17. mai 2010. Temperaturen steg fra minusgrader til over 20 plussgrader i løpet av en dag. (E. Eidissen, Statnett)

av skredløpet. Sørpeskredene varierer i størrelse. Noen strekker seg flere kilometer nedover i stor bredde over et vannmettet område.

Foto over: Avsetning etter sørpeskred, Manndalen, Kåfjord, Troms 18. mai 2010

Foto under: Sikringstiltak, åpne vannveier

Konsekvenser:

Sørpeskred har stort skadepotensial på grunn av stor erosjonsevne, og kan forårsake betydelige materielle skader. De beveger seg helt annerledes enn snøskred og kan komme svært overraskende, spesielt fordi de kan nå ned til områder uten snø. Skredmassene i sørpeskred har også høy tetthet og får ofte stor energi på grunn av høy fart.

Sørpeskred skiller seg fra våtsnøskred ved at de starter i slake hellinger eller forsenkninger

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er et direktorat under Olje- og energidepartementet med ansvar for å forvalte landets vann- og energiresurser.

NVE skal sikre en helhetlig og miljøvennlig forvaltning av vassdragene, fremme en effektiv kraftomsetning og kostnadseffektive energisystemer og bidra til en effektiv energibruk.

NVE har en sentral rolle i beredskapen mot flom og vassdragsulykker og leder den nasjonale kraftforsyningsberedskapen.

NVE er engasjert i FoU og internasjonalt samarbeid innen sine fagområder. NVE er nasjonal fag-institusjon for hydrologi.

Hovedkontor ¹

Middelthunsgt. 29
Postboks 5091 Maj., 0301 Oslo
Telefon: 09575
Telefaks: 22 95 90 00
Internett: www.nve.no

Regionkontorer

Region Midt-Norge (RM) ²

Trekanten, Vestre Rosten 81,
7075 Tiller Tlf: 09575,
Faks: 72 89 65 51
E-post: rm@nve.no

Region Nord (RN) ³

Kongensgate 14-18, Pboks 394,
8505 Narvik Tlf: 09575,
Faks: 76 92 33 51
E-post: rn@nve.no

Region Sør (RS) ⁴

Anton Jenssens gt. 7
Postboks 2124, 3103 Tønsberg
Tlf: 09575,
Faks: 33 37 23 05
E-post: rs@nve.no

Region Vest (RV) ⁵

Naustdalsvn. 1b,
Pboks 53, 6801 Førde
Tlf: 09575,
Faks: 57 83 36 51
E-post: rv@nve.no

Region Øst (RØ) ⁶

Vangsveien 73,
Pboks 4223,
2307 Hamar
Tlf: 09575,
Faks: 62 53 63 51
E-post: ro@nve.no

Sørpeskredulykker

Det alvorligste sørpeskredet som er kjent i Norge rammet gården Krogsæter i Haram, Møre og Romsdal 18. september i 1850 da 12 mennesker omkom. Andre eksempler er bl.a. Sjønesheia i Rana, Nordland der det har gått flere sørpeskred. I slutten av januar 1981 gikk det til sammen seks skred her som førte til at fem mennesker omkom og flere ble hardt skadet. Stedet ble deretter fraflyttet. 16. mai 2010 omkom fire personer i et turfølge på åtte da de ble tatt av et sørpeskred i Jamtfjellet i Vefsn, Nordland. I Balestrand, Sogn og Fjordane, omkom to personer i et sørpeskred 21. mars 2011.

Huset, som var midt i skredløpet, ble tatt av sørpeskred, Balestrand, Sogn og Fjordane 21. mars 2011 (U. Domaas, NGI)

...en mer folkelig definisjon:

Sørpeskred: En strøm av vannmettet snø. Denne skredtypen utløses i slakt terreng og kan deretter følge bekkeløp og bratte skråninger.

Sikringstiltak:

Kontroll av dreneringen for å redusere ansamling av vann i utsatte områder kan være et tiltak. En annen mulighet er å sette opp nett eller forbygninger for å holde snøen på plass. Ved å holde bekkeløp åpne slik at vannet renner unna, kan man ofte unngå at det samles i snømassene. Ettersom sørpeskred beveger seg som en seig væske, er de vanskelige å stoppe med terrengtiltak. I forsenkninger kan likevel kontroll-dammer ha en reduserende effekt. Ledevoller og bremseforbygninger kan også være et alternativ.

Engelsk navn:

Slush avalanche, slush flow, slush torrent

Utarbeidet av:

NVE, Seksjon for varsling av flom og jordskredfare (HF)

Kontaktinformasjon:

Jordskredvarsling

Tlf: 400 28 777 (ikke sms)

08:00-21:00 alle dager

E-post: jordskredvarsling@nve.no

Web: www.varsom.no/flom-og-jordskredvarsling

Redaktør: Monica Sund, mosu@nve.no

Fagansvarlig: Hervé Colleuille, hec@nve.no

Layout: Rune Stubrud, NVE

Foto og grafikk NVE, hvor ikke annet anmerket